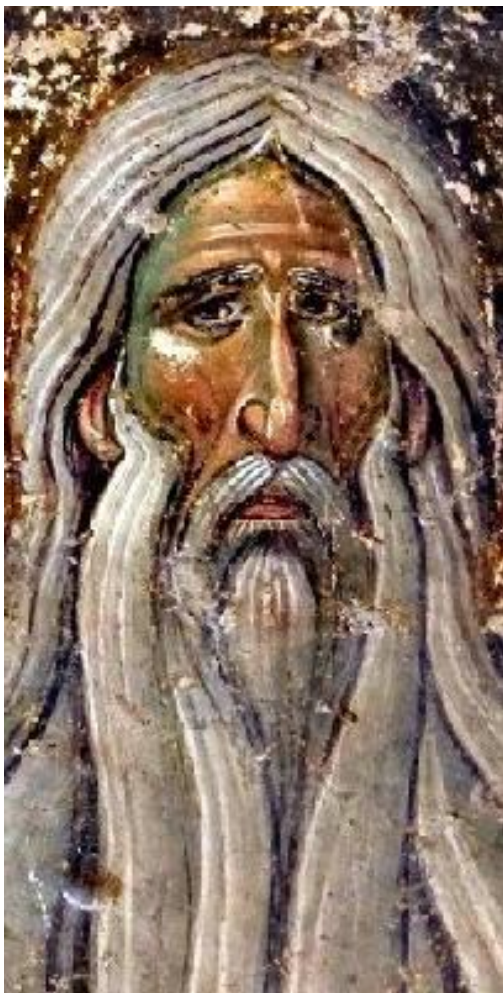

18.01.2013 г. / 20:09:15

Вяра

01.02 по еретическия, †19 януари по православния календар - Св. преподобни Макарий Велики Египетски. Св. Макарий Александрийски. Св. Арсений, архиепископ Керкирски. Св. мъченица Евфрасия

Житие на преподобния наш отец Макарий Египетски († 390-391 гг.)

*Свети преподобни Макарий Велики, Египетски.
Фрагмент от стара
стенорис. Сърбия*

Преподобният Макарий Египетски* се родил в Египетската

страна, в селище, носещо името Птинапор.

**Преподобният Макарий е наречен „египетски“ за разлика от друг аскет със същото име и негов съвременник, който е роден и е прекарал по-голямата част от живота си в град Александрия и затова е наричан „александрийски“. Заради своята святост и мъдрост, Макарий Египетски е наричан „Велик“. Той се е родил около 301 г.*

Неговите родители били съименни на древните свети праотци - Авраам и Сарра, като бащата на преподобния бил свещеник. Тъй като съпружеството им било безплодно, те решили да водят целомъдрен живот, но без да се разделят един с друг. И така те прекарвали много години, съединени с духовно съжителство. Украсявали живота си с въздържание и пост, с чести молитви, неотслабващо бдение, щедро раздаване на милостиня, странноприемство и много други добродетели. В това време, по Божие произволение варварите нападнали Египет, като разграбили цялото имущество на египетските жители. Заедно с другите и родителите на Макарий се лишили от цялото си имущество и искали да заминат от своето отечество в някоя друга страна. Но веднъж през нощта, когато Авраам спял, му се явил насън свети патриарх Авраам, в образа на почтен, побелял старец в блестяща дреха. Той утешавал Авраам в нещастieto му, повелявайки му да се уповава на Господа и да не се отлъчва от египетските предели, но да се пресели в селището Птинапор. При това патриарх Авраам му предсказал, че Бог скоро щo го благослови с раждането на син, както някога благословил самия него, когато бил преселник в Ханаанската земя, като му дал син в старостта. Като се пробудил от съня, свещеникът Авраам разказал на жена си видението, което било към него, и двамата въздали хвала на Бога. Веднага след това те се преселили в посоченото селище, което се намирало на неголямо разстояние от Нитрийската пустиня. Всичко това

станало по Божие произволение, та синът, който щял да се роди от тях - преподобният Макарий, - по-силно да обикне пустинния живот, на който се отдал, както ще видим впоследствие, с цялата си душа. По време на пребиваването на родителите му в Птинапор бащата толкова се разболял, че бил близо до смъртта. Веднъж през нощта, когато лежал на болничния одър, видял в сънно видение, че ангел Господен излязъл от олтара в храма, където служел той, и като се приближил към него, казал:

- Аврааме, Аврааме! Стани от леглото си.

Свещеникът отговорил на ангела:

- Болен съм, господарю, и затова не мога да стана.

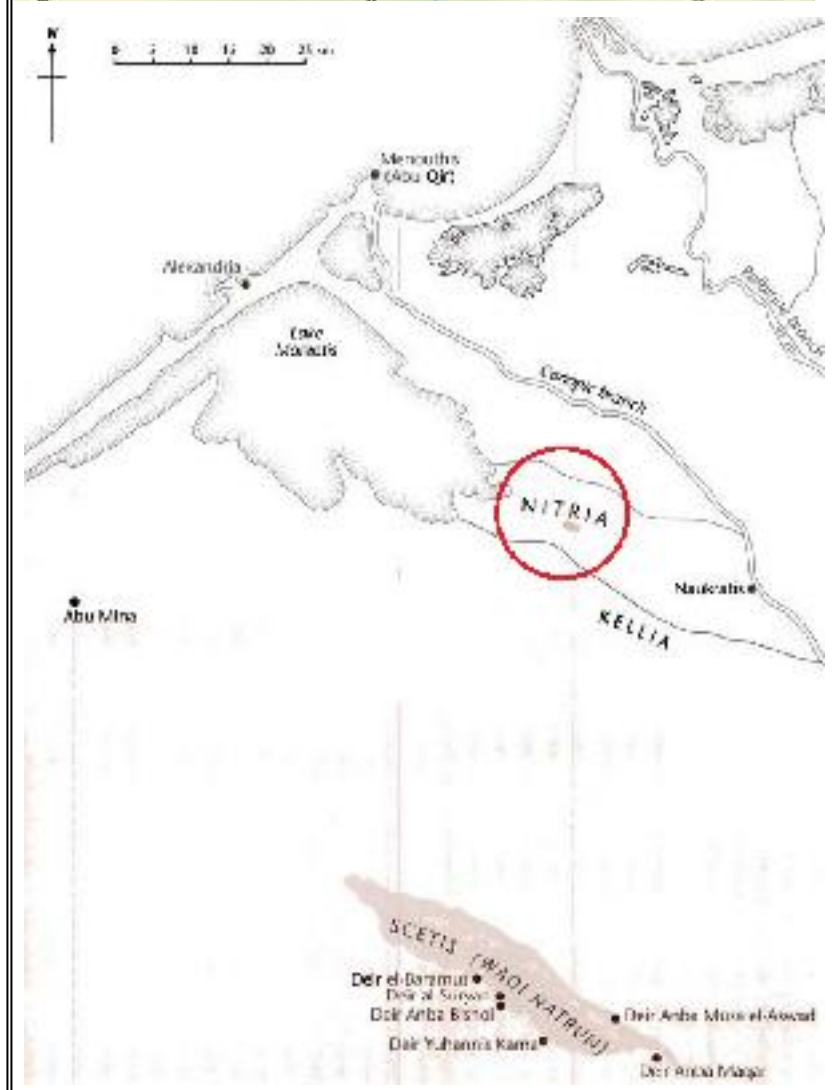
Тогава ангелът, като го хванал за ръка, кротко му казал:

- Бог те помилва, Аврааме: Той те изцерява от болестта ти и ти дарява благоволението Си, тъй като жена ти Сарра ще роди син, съименен на блаженството. Ще бъде жилище на Светия Дух, защото ще живее в ангелски образ на земята и ще преведе мнозина към Бога.

Като се събудил след това видение, Авраам се почувствал напълно здрав; изпълнен със страх и радост, той веднага разказал на жена си всичко, което видял във видението и което му казал ангелът. А истинността на това видение се потвърждавала с внезапното му излекуване от тежката болест. И двамата, Авраам и Сарра, благодарили на премилосърдния Господ. Скоро след това Сарра заченала в старост и след изтичането на определеното време ѝ се родило дете от мъжки пол, на което дали името Макарий, което значи "блажен", и го просветили със свето Кръщение.

Когато младежът достигнал пълнолетие и се научил да разбира Свещеното Писание, родителите му, като че ли

забравили предсказаното за него чрез ангела, който се явил на Авраам във видението, и пожелали да встъпи в брак, макар сам той да нямал никакво желание за това. Напротив, с всички сили се противил на уговарянето на родителите си, желаейки да се сгоди с единствената нетленна невеста - чистия и непорочен девствен живот. Обаче, подчинявайки се на волята на родителите, Макарий им се покорявал, като се предавал целият в ръцете на Господа и се надявал, че Той ще му посочи по-нататъшния път. След свършването на сватбения пир, когато младоженците били въведени в брачната стая, той се престорил на болен и не се докоснал до невестата си, като се молел от дълбините на сърцето си на Бога и на Него възлагал упованието си, за да му дари Господ скоро да остави светския живот и да стане монах. След няколко дни на един от родствениците му се случило да тръгне за Нитрийската планина, за да донесе селитра, която се намирала там в огромно количество, от което и самата планина носила името "Нитрийска"*.

На втората карта се виждат и пустините Келий и Скитска (Kellia и Scetis), които също са били местоживее на множество монаси в миналото.

**Пустиня в северозападната част на Египет, приблизително на 33 км южно от град Александрия (съвременно име Уади ел Натрун). Получила е името си от съседната планина, чиито езера съдържат много нитрати (селитра). Пустинята е била наречена „Божият град“ заради светостта на отшелниците, които са живели там.*

По желанието на своите родители заедно с него тръгнал и Макарий. Като стигнал до Нитрийското езеро, той отишъл настрани от своите спътници, желаейки малко да отдъхне от пътя, и заспал. И ето, в сънно видение пред него се явил някакъв дивен мъж, блестящ от светлина, който му казал:

- Макарий! Виж тези пустинни места и внимателно ги разгледай, тъй като тук ти е определено да се поселиш.

Като се събудил от съня, блаженият започнал да размишлява за казаното му във видението и бил в недоумение какво ще стане с него. В онова време още никой не се заселвал в пустиня, освен Антоний Велики, и никому неизвестният пустинник Павел Тивейски, подвижаващ се някъде във вътрешната пустиня и видян единствено от свети Антоний. Когато след тридневното пътуване до Нитрийската планина Макарий се завърнал със спътниците си у дома, той намерил своята съпруга да страда от толкова силна треска, че вече умира. Скоро починала пред очите му, преминавайки като непорочна девственица във вечния живот. Макарий благодарил на Бога, че го удостоил да види смъртта на жена си и в назидание на себе си така размишлявал и за своята смърт:

- Внимавай за себе си, Макарий - говорел той, - и имай грижа

за душата си, защото и на теб скоро ти предстои да оставиш този земен живот.

И от това време той вече не започвал да се грижи за нищо земно, непрестанно пребивавал в Господния храм и се занимавал с четене на Свещеното Писание. Родителите му, като виждали какъв живот води, не се осмелявали вече в негово присъствие да споменават даже име на жена, но много се радвали на този негов целомъдрен живот. Междувременно Авраам навлязъл вече в преклонна възраст и бил много болен, така че от старост и болест останал без зрение. Блаженият Макарий с любов и усърдие се грижел за престарелия си и болен баща. Скоро старецът отишъл при Господа, а шест месеца след неговата смърт починала в Господа и Сарра. Преподобният погребал родителите си с обичайното християнско погребение и станал напълно свободен от връзките на плътта, като раздал след погребението цялото си имущество на бедните за упокоение на душите на починалите. В сърцето си той бил много печален, че вече няма никого, на когото да може да открие своята тайна и да получи добър съвет за Богоугоден живот. Затова усърдно започнал да се моли на Бога да му изпрати добър наставник, който би го ръководил по пътя към спасението.

След известно време настъпил денят на паметта на един светец, в чест на когото, по обичая на родителите си, и Макарий пожелал да устрои празник. Той приготвил обяд, като го предназначил не толкова за своите съседи, колкото за бедните и нещастните. Присъствайки в този ден на църковното богослужение, той видял един почтен старец - монах, влязъл в храма. Монахът имал дълги бели коси и брада, достигаща почти до кръста; лицето му било бледо от продължителния пост, целият му вид бил благолепен, тъй като и вътрешният му душевен лик бил украсен от красотата на добродетелите. Старецът живеел недалече от село Птинапор в пустинно

място, където имал отшелническа килия. Той никога и на никого не се показвал и единствено в този ден, по Божие устроение, дошъл в намиращата се в селото църква, за да се причасти с Пречистите Христови Тайни. След свършването на Божествената литургия, Макарий поканил монаха да дойде в дома му на обща трапеза. След трапезата, когато всички поканени се разотишли, Макарий задържал монаха и като го отвел в уединено място, паднал в краката на стареца и му казал:

- Отче! Позволи ми утре сутринта да дойда при теб, тъй като искам да потърся опитния ти съвет за по-нататъшния ми живот!

- Ела, чедо - отговорил старецът, - когато искаш - и с тези думи си тръгнал. На следващия ден рано сутринта Макарий дошъл при стареца и му открил тайната на сърцето си, че иска с всичките си сили да работи за Господа и същевременно усърдно го молил да го научи какво да прави за спасението на душата си. С душеполезни беседи старецът в течение на целия ден задържал Макарий при себе си. Когато слънцето залязло, те вкусили малко хляб със сол и старецът му наредил да легне да спи, а сам той застанал на молитва, устремявайки ума си високо. При настъпването на дълбоката нощ дошъл във възторжено състояние и видял събрание от монаси, облечени в бели одежди и с крила. Те обиколили спящия Макарий и казали:

- Стани, Макарий, и започни указаното ти от Бога служение; не отлагай това за друго време, тъй като ленивият постъпва неблагоприятно, а усърдният заработва и неговата заплата.

На сутринта светият старец разказал видението си на Макарий и отпускайки го от себе си, му дал такова наставление:

- Чедо! Каквото искаш да направиш, прави го по-скоро, защото Бог те призовава за спасението на мнозина. Затова отсега не бъди ленив за богоугодните дела!

Преподавайки му още наставления за молитвата, бдението и поста, старецът го изпратил с мир. Връщайки се у дома, блаженият раздал на бедните цялото си имущество, като не си оставил нищо даже за насъщните нужди. Освободил се по такъв начин от всички житейски грижи и станал и самият като беден, той отново дошъл при стареца, за да се предаде всецяло на отдавна желаното от него служение на Господа. Старецът с любов приел смирения юноша, показал му началата на безмълвното монашеско житие и го научил на обичайното монашеско ръкоделие - плетенето на кошници. При това устроил за него отделна килия на неголямо разстояние от своята, тъй като самият обичал да служи в уединение на Господа. Завел своя нов ученик в новоустроената килия, като отново му преподал необходимите наставления за молитвата, храната и ръкоделието. Така блаженият Макарий, с Божия помощ, започнал да преминава трудното монашеско служение и от ден на ден преуспявал в монашеските подвизи. След известно време в селището Птинапор се случило да дойде епископът на тази страна и узнавайки от жителите на селото за подвизите на блажения Макарий, го повикал при себе си и го поставил против желанието му за клирик на местната църква, макар той да бил още млад. Но свети Макарий, измъчвайки се от длъжността на клирик, която нарушила безмълвното му житие, след няколко дни избягал оттук и се заселил в пустинно място около друго селище. При него дошъл един благоговееен човек от просто съсловие, който започнал да му служи, като продавал ръкоделието му и купувал с получените пари храна. Ненавистникът на всяко добро - дяволът, виждайки как бива побеждаван от младия монах, замислил война против него и започнал усилено да воюва,

замисляйки всякакви козни, като понякога му внушавал греховни помисли, а понякога като го нападал във вид на разни страшилища. Когато преподобният бодърствал нощем, стоейки на молитва, дяволът разтърсвал до самите основи килията му, а понякога, като се превръщал в змия, яростно се устремявал към светеца. Но блаженият, като се ограждал с молитва и кръстен знак, считал за нищо коварствата на дявола, възкликавайки както някога Давид:

- “Няма да се уплаша от ужасите нощем, от стрелата, която лети денем, от ходещата в тъмата язва”.

Тогава дяволът, като не могъл да го победи, измислил нова хитрост. Един от жителите на това селище имал дъщеря, която младеж, също живеещ в селището, молил да му я дадат за жена. Но тъй като младежът бил много беден и от просто съсловие, родителите на девойката не се съгласявали да му дадат дъщеря си, макар че самата девойка го обичала. След известно време девойката се оказала непразна. Когато тя попитала младежа какъв отговор да даде на родителите си, той, научен от учителя на злобата - дявола, ѝ казал:

- Кажи, че живеещият край нас отшелник е направил това с теб.

Девойката послушала коварния съвет. Когато родителите забелязали, че тя ще става майка, с побои започнали да я разпитват кой е виновникът за падението ѝ. Тогава девойката отговорила:

- За това е виновен вашият отшелник, когото всички считате за свят. Веднъж, когато се приближих до мястото, където живее, той ме срещна по пътя и извърши над мен насилие, а аз, от страх и срам, на никого не казах за това досега.

Уязвени от думите на девойката като от стрели, родителите

и роднините ѝ се втурнали с викове и ругатни към жилището на светеца. Като го извлекли от килията, те дълго го били и после го довели в селището. Тук, като събрали множество счупени съдове и чирепи и ги завързали с връв, ги закачили на шията му и така го водили по цялото селище, като безмилостно се гаврели над него, нанасяли му побои, блъскали го, скубели му косите и го ритали. При това викали:

- Този монах оскверни нашето момиче, бийте го всички!

В това време минал един благоразумен човек. Като видял какво става, той казал на биещите светеца:

- Дълго ли ще биете невинния монах, без да сте разбрали справедливо ли е обвинението против него? Аз мисля, че с това дяволът ви изкушава.

Но те, като не слушали думите му, продължавали да измъчват светеца. Междувременно човекът, който заради Бога му служил, като продавал ръкоделието му, го следвал отдалече и плачел горчиво, като не бил в състояние да попречи да го бият и да го освободи. А биещите светеца се нахвърлили с ругаене и заплахи и върху човека.

- Ето какво направи - крещели те - отшелникът, на когото ти служиш! - и продължавали да бият свети Макарий с тояги, докато не удовлетворили своята ярост и гняв; а той останал полумъртъв на пътя. Родителите на девойката не искали и тогава да го оставят, но казали:

- Няма да го пуснем, докато не ни представи поръчители за това, че ще храни нашата дъщеря, която обезчести.

Едва поемайки си дъх, светият помолил човека, който му служил:

- Приятелю, бъди ми поръчител.

Последният, готов даже да умре за него, дал гаранция и с огромно усилие го отвел в килията. Като се оправил малко от раните, свети Макарий започнал по-усилно да се труди над ръкоделието, казвайки си:

- Сега, Макарий, имаш жена и дете и затова трябва да работиш ден и нощ, за да им осигуряваш необходимата прехрана.

Правейки кошници, тъй ги продавал чрез споменатия човек, а получените пари изпращал за прехрана на девойката. Но когато ѝ дошло време да ражда, я постигнал праведният Божий съд за това, че оклеветила невинния светец. Дълго не могла да се освободи от бременността и страдала много дни и нощи, горчиво плачейки от твърде силната болка. При вида на тези ѝ мъки заедно с нея страдали и родителите ѝ и в недоумение я питали:

- Какво се е случило с теб?

Тогава девойката, макар и силно да не желаела това, била принудена да разкрие истината. Ридаяйки, тя признала:

- Горко на мен, окаяната! Аз съм достойна за ужасно наказание за това, че оклеветих праведника, като казах, че той е виновникът за моето падение. Не той е виновникът за това, но младежът, който искаше да се ожени за мен.

Чувайки риданията на девойката, родителите и роднините, които се намирали около нея, били силно поразени; обзел ги силен страх и много се засрамили, че дръзнали така да оскърбят невинния монах. Вестта за случилото се се разнесла по цялото селище и всичките му жители се стекли към дома, където живеела девойката. Чувайки воплите ѝ, че отшелникът е невинен за нейния позор, жителите силно се укорявали и много скърбели, че всички те безмилостно били светеца. Като

се посъветвали с родителите на девойката, те решили да отидат при преподобния и с плач да паднат в краката му, искайки прошка, за да не ги постигне Божият гняв за това, че са оскърбили невинен човек. Като разбрал за решението им, човекът, който му служел, се затичал към него и радостно му казал:

- Радвай се, отче Макарие! Щастлив и радостен е днешният ден за нас, защото днес Бог превърна предишното ти оскърбление и безчестие в слава. И вече не е необходимо да се застъпвам за тебе, защото ти се оказа невинен страдалец. Днес Божият съд постигна тази, която несправедливо те обвини и оклевети. Тя не може да се освободи от бременността и си призна, че ти не си виновен за нейното падение, но един младеж. Сега всички жители на селището искат да дойдат при теб с покаяние, да прославят Бога за твоето целомъдрие и търпение и да изпросят от теб прошка, за да не ги постигне някакво наказание от Господа затова, че несправедливо те оскърбиха.

С прискърбие изслушал думите на човека смиреният Макарий: той не желаел почест и слава от хората, защото много по-приятно му било да приема от тях безчестие, отколкото чест; затова с настъпването на нощта станал и се отдалечил от тези места, тръгвайки към Нитрийската планина, където някога имал сънно видение. Като преживял там три години в една пещера, той отишъл при свети Антоний Велики, подвизаващ се във Фаранската пустиня*, тъй като отдавна слушал за него и силно желаел да го види.

** Пустинята Фаран е безплодна и планинска страна между Палестина, Египет, Идумея и Синайския полуостров.*

Приет с любов от преподобния Антоний, той станал най-близък негов ученик и преживял при него дълго време, получавайки наставление за съвършен добродетелен живот и стараейки се във всичко да подражава на своя отец.

После, по съвета на преподобни Антоний, той се оттеглил за уединен живот в скитската пустиня*, където така просиял с подвизи и толкова преуспял в монашеския живот, че надминал много братя и получил от тях името "юношата старец". Тук преподобният трябвало да се бори с бесовете и ден, и нощ. Понякога явно, превръщайки се в различни страшилища, те яростно се хвърляли върху преподобния, а понякога - във вид на въоръжени войници, седящи на коне и препускащи за сражение, те се нахвърляли върху него със силни викове и шум, сякаш канейки се да го умъртвят. Понякога повдигали против светеца невидима битка, внушавайки му различни страстни и нечисти помисли, и стараейки се чрез разни хитрости да го разколебят.

** Смитската
пустиня се е намирала
на един ден път (40
километра) от
планината Нитрия в
северозападен Египет.
Това е била безводна,
скалиста пустиня,
любимо място за
египетските
отшелници, известно
с аскетичните
подвизи на монасите,
които са търсели
убежище там*

Но не могли да превъзмогнат този мъжествен борец, който имал Бога за свой помощник, и както Давид възклищавал:

- Едни - с колесници, други - с коне: а аз ще призова името на Господа моя Бог; те ще се спънат и паднат, а аз - ще проявя сила в Бога и Той ще унищожи всичките ми врагове - бесове, които толкова свирепо ме нападат.

Веднъж през нощта множество бесове го обкръжили, като го будели и казвали:

- Стани, Макарий, и пей с нас, а не спи.

А преподобният, като разбрал, че това е бесовско изкушение, не ставал, но лежейки, говорел на бесовете:

- Идете от мене, проклети, в огън вечний, приготвен за вашия баща дявола и за вас.

Но те казали:

- Защо ни оскърбяваш, Макарий, като ни обиждаш с такива думи?

- Нима е възможно - възразил преподобният - който и да е от бесовете да събужда някого за молитва и славословие към Бога или да наставлява в добродетелен живот?

Но бесовете продължавали да го призовават за молитва. Тогава, изпълвайки се с ярост и не понасяйки пренебрежението му, те се нахвърлили върху него и започнали да му нанасят побой. Но светецът извикал към Господа:

- Помогни ми, Христе Боже мой, и избави ме от обградилите ме, защото много псета ме окръжиха и отвориха устата си против мене.

И внезапно цялото множество бесове изчезнало с голям шум.

Друг път преподобният събрал в пустинята много палмови клонки за плетене на кошници и ги носел в килията си. По пътя го срещнал дяволът, който носел сърп, и искал да го удари, но не могъл. Тогава дяволът казал:

- Макарий! Заради теб търпя голяма скръб, защото не съм в състояние да те победя. Ето и аз правя всичко, каквото правиш ти. Ти постиш, а аз изобщо не ям; ти бодърстваш, а аз никога не спя. Но има едно нещо, с което ме превъзхождаш.

- Какво е то? - попитал го преподобният.

- **Смирението ти** - отговорил дяволът, - ето защо и не мога да се боря с теб.

Когато преподобният навършил четиридесет години, той получил от Бога даровете на чудотворство, пророчество и власт над нечистите духове. В същото време бил посветен в сана на свещеник и направен настоятел (авва) на монаси, живеещи в скит. Той често посещавал и учителя си свети Антоний Велики и получавал от него много наставления. Заедно с други двама ученици на преподобния той се удостоил да присъства на блажената му кончина и като най-богато наследство получил жезъла на светеца. Заедно с него преподобният Макарий приел двойно и духа му, както някога Елисей. Със силата на този дух Макарий извършил много дивни чудеса.

Един нечестив египтянин се разпалил от нечиста любов към омъжена красива жена, но не могъл да я склони да измени на мъжа си, тъй като тя била целомъдрена, добродетелна и обичала своя мъж. Силно желаейки да задоволи страстта си, египтянинът отишъл при един магьосник с молба да направи така, че тя да го обикне или пък мъжът ѝ да я намрази и да я прогони от себе си. Вълшебникът, като получил богати подаръци, употребил обичайните си магии, опитвайки се с тяхната сила да съблазни целомъдрената жена към лоша постъпка. Като не бил в състояние да я склони към грях, той омагьосал очите на всички, които я гледали, правейки така, че тя изглеждала на всички не жена, а животно, имащо вид на кон. Мъжът ѝ, идвайки у дома си, с ужас видял вместо жена си кон и много се чудел, че на леглото му лежи животно. Обърнал се към нея с думи, но не получил никакъв отговор, само забелязал, че тя изпада в ярост. Знаейки също, че това би трябвало да бъде неговата жена, той разбрал, че това е направено по нечия злоба; затова много се огорчил и проливал сълзи. После повикал в дома си презвитери и им показал жена си. Но те не могли да разберат, че пред тях е човек, а не животно, тъй като и техните очи били пленени, и те видели

животно. Изминали три дни, откакто жената започнала да изглежда на всички като кон. През това време тя не приемала храна, тъй като не могла да яде нито сено, като животно, нито хляб, като човек. Тогава мъжът ѝ си спомнил за преподобния Макарий и се решил да я отведе в пустинята при светеца. Като ѝ надянал юзда, като на животно, той тръгнал към жилището му. Когато се приближавал към килията на преподобния, монасите, които стоели наоколо, негодували срещу него, че иска да влезе с кон в манастира. Но той им казал:

- Аз дойдох тук, за да получи това животно, по молитвите ни свети Макарий, милост от Господа.

- Че какво лошо се е случило с него? - попитали монасите.

- Това животно, което виждате - отговорил им човекът, - е моята жена. А как тя се е превърнала в кон, не зная. Но ето вече изминаха три дни, откакто се случи това, и тя през цялото време не вкухва никаква храна.

Като изслушали разказа му, братята побързали при преподобни Макарий, за да му разкажат за това, но към него вече имало откровение от Бога и той се молел за жената. Когато монасите разказали на светеца за станалото и му посочвали доведеното животно, той им казал:

- Вие самите сте подобни на животни, тъй като очите ви виждат животинския образ. А тя, създадена като жена, си остава такава и не е изменила своята човешка природа, но само изглежда животно за вашите очи, измамени чрез магията.

След това преподобният осветил вода, с молитва я излял върху жената и тя веднага приела своя обичаен човешки вид. Като наредил да ѝ дадат храна, светецът я изцелил напълно. Тогава всички, които видели това предивно чудо, благодарили

на Бога. Свети Макарий дал наставление на излекуваната жена колкото може по-често да ходи в Божия храм и да се причастява със светите Христови Тайни.

- Това се случи с теб - казал преподобният, - защото вече са минали пет седмици, откакто не си се причастявала с Божествените Тайни.

Като наставил мъжа и жената, светецът ги изпратил с мир.

По подобен начин той изцелил и една девойка, която вълшебник превърнал в магаре и родителите ѝ довели в такъв вид при светеца. А друга девойка, покрита от рани и струпеи, гъмжащи от червеи, той направил съвършено здрава, помазвайки я със свети елей.

По причина на множеството народ, което идвало при него, преподобният имал малко време, за да се предава в уединение на богомислие. Затова той изкопал под своята килия дълбока пещера, дълга около половин стадий, където се скривал от постоянно идващите при него и нарушаващи богомислието и молитвата му.

Той получил от Бога такава благодатна сила, че могъл да възкресява даже мъртви. Един еретик, на име Иеракит, който учел, че няма да има възкресение на мъртвите, дошъл от Египет в пустинята и смущавал умовете на братята, които живеели там. После дошъл при преподобни Макарий и в присъствието на голямо число братя се състезавал с него за вярата. Бидейки самият изкусен в словото, той се надсмял над простотата на думите на преподобния. Преподобни Макарий, като забелязал, че братята започвали да се колебаят във вярата от речите на този еретик, му казал:

- Каква полза да се препираме с думи, повече за съблазън, отколкото за утвърждаване във вярата? Да отидем на

гробовете на починалите в Господа наши братя и ако на някого от нас Господ дари да възкреси мъртъв, всички ще се убедят, че неговата вяра е права и се засвидетелства от Самия Бог.

Братята одобрили тези думи на преподобния и всички се отправили към гробищата. Там преподобният казал на Иеракит да извика от гроба някой от починалите братя. Но Иеракит му казал:

- Първо ти направи това, защото ти самият определи такова изпитание.

Тогава преподобният след продължителна молитва издигнал очи нагоре и призовал:

- Господи! Ти Самият яви кой от нас двамата вярва по-правилно в Теб, като направиш да възкръсне от гроба някой от лежащите тук мъртъвци.

Като се помолил така, преподобният назовал по име един неотдавна погребан монах и мъртвият веднага отговорил. Тогава монасите разкопали гроба и намерили в него своя събрат възкръснал. Като развързали повивките, които били на него, те го извели жив от гроба. При вида на толкова дивно чудо Иеракит изпаднал в такъв ужас, че побягнал. Всички монаси го гонели, както се прогонва враг, и го пропъдили далеч.

Друг път преподобният Макарий също така възкресил умрял, за което разказва авва Сисой.

- Намирах се - разказва той - с преподобния Макарий в скита. Настъпи времето за жътва на пшеницата. Седем от братята се наехме за работа. Една вдовица събираше след нас класове и през цялото време плачеше. Преподобният, като повика собственика на нивата, го попита:

- Какво се е случило с тази жена и защо непрестанно плаче?

Собственикът на нивата разказал на преподобния, че мъжът на жената, като взел на съхранение пари от един човек, внезапно умрял, като не успял да каже на жена си къде е сложил взетото от него. Затова и онзи кредитор искал да вземе жената с децата ѝ в робство. Тогава свети Макарий му казал:

- Кажи на жената да дойде при нас на мястото, където почиваме по обед.

Когато тя дошла, преподобният я попитал:

- Защо постоянно плачеш, жено?

- Затова - отговорила вдовицата, - че моят мъж внезапно умря, а малко преди смъртта си взе от един човек на съхранение злато и не ми каза къде го е сложил.

- Покажи ми къде е погребан мъжът ти - казал аввата.

Като взел със себе си братята, той тръгнал към посоченото място. Приближавайки гроба, преподобният ѝ казал:

- Върви си у дома, жено!

След това, като се помолил, свети Макарий извикал към мъртвеца, питайки го къде е сложил взетото от него злато. Тогава мъртвият отговорил:

- Скрих го в моя дом под моето легло.

- Почивай пак - казал му авва Макарий, - до деня на всеобщото възкресение!

Братята, виждайки такова чудо, от страх паднали в краката на преподобния. В назидание на братята старецът казал:

- Всичко това стана не заради мен, защото аз съм нищо, но

заради тази вдовица и децата ѝ Бог направи това чудо. Знайте още, че Бог благоволи към безгрешната душа и каквото и да поиска тя от Него, получава.

След това преподобният отишъл при вдовицата и ѝ посочил къде е скрито златото. Тя го дала на собственика му и по такъв начин избавила от робство себе си и децата си. Чувайки за такова дивно чудо, всички прославили Бога.

Руфин презвитер разказва още и за възкресяването от преподобния на трети мъртвец. Веднъж - разказва той - невинен човек бил обвинен в убийство, случило се в местността, където била килията на преподобния. Обвиняемият дотичал до жилището на Макарий, а след него дошли и тези, които искали да го хванат като убиец и да го предадат на законен съд. А той се кълнял и кълнял, че е невинен за кръвта на убития, но обвинителите се стараели да го представят виновен. Когато те дълго време спорили помежду си, преподобният попитал:

- Къде е погребан убитият?

Като узнал мястото на погребението, той станал и се отправил натам заедно с дошлите при него. Помолвайки се дълго време над гроба, преподобният казал на явилите се обвинители:

- Сам Господ сега ще яви действително ли този човек, обвиняван от вас в убийство, е виновен за него.

Светецът извикал със силен глас убития по име. Същият отговорил от гроба и преподобният го попитал:

- В името на Иисуса Христа, Божия Син, ти заповядвам да ни отговориш: този ли човек те уби.

Мъртвецът веднага отговорил от гроба, че е убит не от него и

че напразно го обвиняват в убийство. Всички дошли на гроба, поразени от това дивно чудо, паднали към земята. Падайки на колене при нозете на преподобния, те започнали да го молят втори път да попита мъртвеца от кого е убит. Но преподобният им отговорил:

- За това няма да питам, защото за мен е достатъчно, че избавих от гибел невинен човек, а виновният на съд няма да предам.

Паладий разказва в Лавсаика за преподобния Макарий следното.

Веднъж при преподобния бил доведен от майка си юноша, обхванат от бяс. Бил вързан и го държали двама силни мъже. У него се бил вселил бесът на лакомията: така той изяждал три големи хляба и изпивал огромен съд с вода и всичко това изхвърлял навън, превръщайки го сякаш в някаква пара или дим. А храната и питието се унищожавали в него като че ли от огън. Ако майката на този юноша не му позволявала да яде и пие толкова много, той употребявал за храна даже своите испражнения. Тя с плач умолявала преподобния да помилва сина ѝ и да го излекува от толкова ужасната бесноватост. Преподобният започнал усърдно да се моли на Господа за младежа и след два дни на юношата станало вече по-леко и той започнал по-малко да яде и да пие. Тогава преподобният попитал майката на момчето:

- Колко искаш да изяжда сина ти?

- Десет литри* хляб - отговорила жената.

** Византийска литра или византийски фунт - еквивалент на една римска либра = 327,45 грама (12 унции)*

Но преподобният с укор ѝ казал:

- Защо искаш толкова много, жено?

След седемдневен пост и усърдна молитва към Бога, преподобният изгонил беса от юношата и по молитвите на преподобния младежът започнал да се насища с три литри хляб на ден. Като наставил юношата да прекарва живота си не в празност, но да живее от труда на ръцете си, преподобният, изцелил го с Божиата благодат напълно, го предал на майка му и изпратил двамата с мир.

В пролога за преподобния Макарий се разказва и следното. Веднъж той бил на път и когато го застигнала нощта, навлязъл в езически гробища, за да пренощува там. Като намерил една стара кост на умрял езичник, той си я сложил за възглавница. Видели тази дързост на преподобния, бесовете се опълчили и желаейки да го уплашат, започнали да крещат, като наричали костта с женско име:

- Тръгвай да се миеш в банята.

На този призив отговорил демонът, който се намирал в мъртвата кост.

- Имам на себе си пътник и затова не мога да дойда.

Преподобният не се изплашил от тези бесовски действия, но започнал да бие взетата от него кост, казвайки:

- Стани и върви, ако можеш.

Щом само произнесъл тези думи, бесовете силно закрещели:

- Във всичко ни побеждаваш, Макарий - и отстъпили от преподобния посрамени.

Друг път той вървял из пустинята и намерил на земята изсъхнал човешки череп. Като го обърнал с тоягата си, преподобният чул сякаш някакъв звук. Тогава Макарий

попитал черепа:

- Кой си ти?

- Аз - отговорил онзи - бях началник на езическите жреци, живели на това място. Когато ти, авва Макарий, изпълнен с Божия Дух, се смиляваш над намиращите се в мъки в ада, и се молиш за нас, ние получаваме известно облекчение.

- Но какво облекчение получавате? - попитал Макарий. - И какви са вашите мъки, ръзкажи ми?

- **Както далече отстои небето от земята** - отговорил със стон черепът, - **толкова е голям огънят, сред който се намираме, изгаряни отвсякъде.** Но когато ти се молиш за нас, виждаме се малко един другиго и това ни служи за известно утешение.

Като чул този отговор, преподобният се просълзил и казал:

- Проклет е денят, в който човекът престъпи Божиите заповеди.

И отново попитал черепа:

- Има ли някакви други мъки, по-големи от вашите?

- Надолу, по-дълбоко под нас, се намират мнозина други - отговорил онзи.

- А кои са сред тези най-големи мъки? - попитал Макарий.

- **Ние, незнаещите Бога** - отговорил черепа, - **макар и немного, все още усещаме Божието милосърдие. Но тези, които са познали Божието име, но са се отрекли от Него и не са опазвали заповедите Му, се мъчат под нас от много по-тежки и люти мъки.**

След това преподобният взел черепа, заровил го в земята и

се отдалечил оттам.

Авва Макарий - разказва още за него Руфин - живеел в голямата пустиня, като имал там килия, а манастирът му се намирал в друга пустиня; в него имало много братя. Веднъж старецът седял на пътя, който водел за манастира. Неочаквано видял дявола, идващ в човешки образ, облечен в мъхеста дреха и целият накачен с тикви. Старецът го попитал:

- Къде отиваш, всезлюбни?

- Отивам да изкушавам братята - отговорил онзи.

- За какво носиш тези тикви, сложени по теб? - попитал Макарий.

- Нося - отговорил дяволът - ястия на братята.

- Във всички тикви ли има ястия? - попитал преподобният.

- Във всички - отговорил дяволът, - ако на някого не се хареса едно, ще предложи друго, трето и т. н., така че всеки да опита поне едно.

Казвайки това, дяволът се отдалечил.

А преподобният останал на пътя, като искал да види връщането на дявола. Когато се връщал, светецът попитал:

- Добре ли мина в обителта?

- Лошо - отговорил дяволът, - а и как бих могъл да постигна успех?

- И защо? - попитал преподобният.

- Защото всички монаси ми се опълчиха - отговори дяволът - и никой не ме прие.

- Нима нямаш нито един монах, който би те слушал? -

попитал отново аввата.

- Имам само един - отговорил дяволът, - който ме слуша. Когато идвам при него, той се върти около мен като пумпал.

- Как се казва? - попитал преподобният.

- Теопемпт! - отговорил дяволът; и казвайки това, се отдалечил.

Тогава авва Макарий тръгнал към манастира. Братята като чули, че при тях идва преподобният, излезли да го посрещнат с палмови клонки и всеки от тях приготвил килията си, мислейки, че преподобният ще пожелае да се спре при него. Но той попитал монасите:

- Кой от вас се казва Теопемпт?

Като му го посочили, той влязъл при него. Теопемпт приел преподобния с голяма радост. Оставайки насаме с него, преподобният го попитал:

- Как живееш, брате?

- Добре - отговорил той, - по твоите молитви, отче!

- Не те ли изкушават - попитал преподобният - някакви греховни помисли?

Като се срамувал да разкрие помислите, монахът отговорил:

- Не! Сега нищо не ме изкушава.

Тогава преподобният казал с въздишка:

- Ето вече колко години се подвизавам в пост и молитва, така че всички ме почитат, но все пак силно ме изкушава, не гледайки на старите ми години, блудният бяс.

На това Теоптемпт казал:

- Действително, отче, и аз съм силно обхванат от духа на блуда.

По такъв начин преподобният питал монаха и за други грехове, смущаващи душата му, докато той не му изповядал всичките си съгрешения. След това преподобният попитал монаха:

- Колко време постиш?

- До деветия час - отговорил той.

- Пости до вечерта - казал преподобният - и се поучавай от светото Евангелие и от другите свети книги, за да се упражняваш всякога в богомислие. А ако те нападнат някакви греховни помисли, се бори с тях и никога не слизай с ума си, но устремявай своя ум винаги горе и Господ ще ти помогне.

Като утвърдил по такъв начин Теопемпт, преподобният се върнал в своята пустиня. Там, седейки край пътя, отново видял дявола, който отивал в манастира. Преподобният го попитал:

- Къде отиваш?

- Отивам да изкушавам братята - отговорил дяволът.

И казвайки така, отишъл нататък. А когато се връщал, преподобният го попитал:

- Как намери братята?

- Сега всички се опълчиха срещу мен - отговорил дяволът, - даже и онзи, който преди беше мой приятел и винаги ме слушаше, и той сега е развратен от някого и съвсем не ме слуша. Напротив, сега се опълчва срещу мен повече, отколкото всички други монаси. И се заклех вече да не ходя в онзи манастир, освен може би след много време.

Казвайки така, дяволът се отдалечил. А преподобният се

върнал в своята килия.

Веднъж при него дошли двама странници - единият бил с брада, а другият, по-млад, бил голобрад юноша. Дошлите попитали преподобния:

- Къде се намира килията на авва Макарий?

- Какво искате от него? - ги попитал той.

Те отговорили:

- Много сме слушали за него и за неговия живот от скитските отци и дойдохме да го видим.

Тогава преподобният им рекъл:

- Аз съм същият.

Те, като му се поклонили до земята, казали:

- Бихме искали да се заселим тук.

Преподобният, като видял, че са още млади и хора състоятелни, им отговорил:

- Вие не можете да преживеете тук.

На това по-младият му възразил:

- Ако не ни позволиш да останем тук, ще отидем на друго място.

Преподобният помислил: ако ги прогоня, те ще се съблазнят. По-добре да ги приема и от големите пустинни трудове те сами ще избягват оттук. Обръщайки се към тях, им казал:

- Заселете се тук и ако можете, си постройте килия.

И им дал брадва, кошница с хляб и сол и като ги завел навътре в пустинята, им посочил едно каменисто място:

- Постройте си тук килия и живеете тук.

При това преподобният помислил, че няма да издържат трудностите на пустинническия живот и ще избягат. Юношите го попитали:

- С какво ръкоделие се занимават монасите?

- Плетат кошници - отговорил преподобният.

И вземайки финикови вейки, започнал да плете въже, като казал:

- От това се плетат кошниците. Готовите кошници давайте на църковните пазачи. А те ще ви носят хляб и сол.

И преподобният ги оставил сами.

Юношите започнали търпеливо да изпълняват всичко, каквото той им наредил, и не идвали при него в продължение на три години. Спомняйки си за тях, преподобният помислил: "Какво правят тези двама юноши и защо не идват при мен да открият помислите си? Ето, мнозина идват отдалече, а тези живеят близо, но не идват при мен." А това ставало, защото младежите никъде не ходели, само на църква (където стоели в мълчание), за да се причастят с Пречистите Христови Тайни. Преподобният в продължение на цяла седмица се молел на Бога, съвсем не вкусвайки храна - да му открие подвизите на двамата братя. След изтичането на седмица той се отправил при тях, като искал да види как живеят. Те му отворили и му се поклонили до земята. А преподобният, като се помолил, седнал. По-големият дал знак на младия и започнал да плете кошница, не произнасяйки нито дума. В деветия час на деня дошъл по-младият и приготвяйки немного варена храна, предложил трапеза, сложил три парчета хляб и застанал безмълвно.

- Елате - казал преподобният - и да вкусим хляба.

И яли, благодарейки на Господа. След това по-младият донесъл вода и те пили. А когато настъпила вечерта, монасите попитали преподобния:

- Отче, ще тръгваш ли оттук?

Но той им казал:

- Не! Ще ношувам тук.

Тогава те постлали на преподобния рогозка в един ъгъл на килията, а в друг легнали те също на рогозка. Настъпила нощта. Преподобният станал и започнал да се моли на Бога, за да му открие добродетелите на младежите. В полунощ внезапно се разкрил покривът на килията и засияла силна светлина. Но двамата братя не виждали светлината; мислейки, че преподобният спи, по-големият побутнал по-младия и ставайки, двамата се препасали, вдигнали ръце към небето и тайно се молили. Преподобният видял множество демони, които като мухи обкръжили по-младия брат и едни от тях искали да кацнат на устата му, други - на очите. Но се явил Господен ангел с огнен меч и го защитавал, прогонвайки демоните от него. А към по-големия брат демоните не се осмелявали даже и да се приближат. Призори двамата братя отново легнали и заспали. На сутринта преподобният се престорил, че току-що се е събудил. И всички станали. По-големият брат попитал преподобния:

- Отче! Искаш ли да започнем да четем дванадесетте псалми?

- Искам - отговорил преподобният.

Отначало започнал да чете по-младият брат и при всеки стих от устата му излизала сякаш огнена свещ и се издигала към

небето. След това започнал да чете по-големият; от неговите уста излизал огън като някакво дълго въже, което достигало до небето. След свършването на утринното правило преподобният пожелал да се оттегли в своето жилище. Когато тръгвал, той казал на братята:

- Молете се за мен, братя.

В отговор на думите му те се поклонили до земята в мълчание; и преподобният си тръгнал. Така той разбрал, че по-големият брат вече е достигнал пълно съвършенство в добродетелите, а с младия все още се бори врагът дявол. Немного време след посещението се преставил при Господа по-големият брат, а три дни след него починал и по-младият. Когато впоследствие идвали някои от честните отци, преподобният ги довеждал в килията на двамата братя и казвал:

- Да отидем да видим мястото, където се подвизаваха великите Христови раби.

Веднъж, когато преподобният се молил, към него дошъл глас, който казал:

- Макарий! Ти още не си достигнал такова съвършенство в добродетелния живот, както две жени, които живеят заедно в близкия град.

Получил това откровение, преподобният взел тоягата си и отишъл в града. Като намерил там дома, където живеели жените, той почукал на вратата. Една от тях излязла и виждайки преподобния, с голяма радост го приела в дома си. Като ги повикал при себе си, преподобният им казал:

- Заради вас поех върху себе си такъв голям труд, идвайки от далечната пустиня, защото искам да знам вашите добри дела, за които и ви моля да ми разкажете, като нищо не скривате.

- Повярвай ни, честни отче - отговорили жените, - че ние миналата нощ още споделяхме постелята си с нашите мъже: какви добродетели желаеш да намериш в нас?

Но преподобният настоявал да му разкажат за начина на своя живот. Тогава, убедени от него, жените казали:

- Ние преди не бяхме роднини, но се омъжихме за двама родни братя и вече петнадесет години живеем всички заедно в един дом; през цялото време на нашия съвместен живот не сме си казали един на друг нито една злобна или лоша дума и никога не сме се карали помежду си. Но до настоящото време преживяхме в мир и съгласие и неотдавна единодушно решихме да оставим плътските си съпрузи и да се оттеглим при светите деви, служещи на Бога. Но не можем да склоним нашите мъже да ни пуснат, макар с голяма настойчивост и с много сълзи да ги молахме за това. Като не получихме желаното разрешение, ние сключихме завет с Бога и помежду си - да не произнасяме нито една светска дума до самата ни смърт.

Изслушвайки техния разказ, преподобният казал:

- Наистина Бог не търси нито дева, нито омъжена, нито монах, нито мирянин, но свободното намерение, и го приема като самото дело и на доброволното произволение на всеки човек дава благодатта на Светия Дух, действащ в човека и управляващ живота на всеки, който иска да се спаси.

В дните на преподобния Макарий, в същите пустинни места просиял с добродетелния си живот друг преподобен - Макарий Александрийски. Той бил презвитер в манастира, носещ названието Келий*. Тази местност се намирала в пустинята между Нитрия и скита. * Това се отнася за пустинята Келий, която се намирала на около седем версти (1 верста = 1,06 км) югоизточно от планината Нитрия. Тя била обширна

пустиня, осеяна с килии на отшелници, толкова отдалечени една от друга, че никой не можел да се види или чуе един друг. В пустинята Келий обикновено са се отделяли тези монаси от Нитрийската планина, които търсели по-голямо уединение, след като вече са се утвърдили в иноческия живот. От монасите се изисквало да не влизат един в друг в килиите, за да не нарушават тишината на безмълвието на другите. Само в събота и неделя те се събирали в църква за общи служби. Пустинята Килий се управлявала от свещеници, сред които особено известен бил свети преподобни Макарий Александрийски.

Блаженият Макарий Александрийски често идвал при Макарий Египетски, тъй като те изпитвали един към друг голяма любов. Когато нечестивият император Валент* арианинът се възцарил, повдигнал жестоко гонение срещу православните.

**Император Валент царувал от 364 до 378 година.*

В Александрия, по царско разпореждане, пристигнал Лукий, ариански епископ, с многочислена войска, която свалила от епископската катедра православния епископ, блажения Петър, приемника на свети Атанасий Велики. Освен това Лукий изпратил воини в пустинята, за да изпратят в изгнание всички свети отци пустинници. В числото на първите били хванати двамата преподобни Макарии. Войниците ги откарали на един отдалечен остров, чиито жители не знаели Истинния Бог, но се покланяли на идоли. Един от идолските жреци на този остров имал дъщеря, обхваната от бяс. Като почувствала идването на преподобните заедно с другите отци на острова, девойката побягнала срещу тях, като силно викала:

- За какво дойдохте тук? Този остров е наше отдавнашно жилище.

Преподобните се помолили, изгонили беса от девойката и тя оздравяла. Като видял това, баща ѝ, идолският жрец, веднага повярвал в Христа и приел свето Кръщение. Също и всички жители на острова се обърнали към Христа и превърнали своя езически храм в християнска църква. Като разбрал за случилото се, нечестивият епископ много се засрамил, че изгонил такива велики отци от манастирите им. Затова тайно изпратил отново да върнат блажените Макарий и всички свети отци, които били с тях, в мястото на предишното им обитаване.

При преподобния Макарий Египетски отвсякъде идвало множество народ: едни - за душевна полза, за да получат от него наставление, други - за изцеление от недъзите си. Затова се появила необходимостта от построяването на странноприемници, където да могат да намират подслон пътниците и болните. Това и направил преподобни Макарий. Той имал обичай всеки ден да изцелява един болен, като го помазвал със свети елей и го пускал съвсем здрав у дома. Преподобният постъпвал така, като имал мъдрата цел другите болни, докато бъдат излекувани, да прекарват известно време при него и от това да получават лечение не само на тялото, но и на душата, като внимават през това време в боговдъхновените му поучения. За служене в гостоприемницата преподобният поставил един от монасите. Този монах, смущаван от бяс, се предал на страстта на сребролюбieto, за удовлетворяването на която започнал да присвоява по малко от това, което се отпускало за издръжка на бедните. Преподобният разбрал за това и като го повикал, го наставил, като казал:

- Брате Иоане! Послушай ме и прецени наставлението ми, което ще ти послужи за полза. Ето, теб те изкушава духът на сребролюбieto - защото това ми е открито, - а аз знам, че ако приемеш наставлението ми и спреш да постъпваш греховно, ще завършиш дните си в страх Божий, и ще успееш в добрите

дела, и ще се прославиш на това място, “и рана няма да приближи тялото ти”. А ако не ме послушаш и не спреш да съгрешаваш, ще те постигне участта на Гиезий, от чиято страст ти страдаш.

Но Иоан не послушал преподобния и не спирал да върши лошото си дело. Изминали петнадесет или двадесет години след блажената кончина на преподобния, в продължение на които споменатият монах продължавал да работи за наложилия му примката на Иудиното сребролюбие, присвоявайки си част от определената издръжка за бедните. Внезапно цялото му тяло било поразено от проказа и той умрял, не само изгубвайки греховно събраното от него имущество, но и душата си.

Веднъж преподобният тръгнал от скита към Нитрийската планина с един от своите ученици. Когато се приближавали към планината, преподобният казал на своя ученик.

- Върви малко пред мен.

Ученикът тръгнал пред преподобния и срещнал езически жрец, който бързо вървял насреща му и носел голяма греда. Като го видял, монахът завикал:

- Ей, демоне, чуваш ли ме! Къде отиваш?

Жрецът се спрял и така набил монаха, че той едва останал жив. Като взел захвърлената греда, жрецът продължил пътя си. След малко срещнал преподобния Макарий, който му казал:

- Спасявай се, трудолюбче, спасявай се.

Удивен от тези думи на преподобния, жрецът се спрял и го попитал:

- Какво добро видя у мен, че ме поздравяваш с такива думи?

- Виждам, че се трудиш - отговорил преподобният.

Тогава жрецът казал:

- Умилих се, отче, от твоите думи, защото виждам, че си Божий човек. Преди теб ме срещна друг монах, който ме наруга и аз го набих до смърт.

С тези думи жрецът паднал на колене и прегърнал нозете на преподобния, говорейки:

- Няма да те оставя, отче, докато не ме обърнеш в християнството и не ме направиш монах.

И тръгнал заедно със свети Макарий. Извървявайки не много, те се приближили към мястото, където лежал набитият от жреца монах, и го намерели едва жив. Като го взели, те го донесли в църквата, която се намирала на Нитрийската планина. Живеещите там братя, виждайки заедно с преподобни Макарий езически жрец, много се изумили. След това, като го кръстили, го направили монах и заради него множество езичници се обърнали в християнството. А авва Макарий по този случай дал такова наставление:

- Злата дума - казал той - прави и добрите зли, а добрата дума и злите прави добри.

Веднъж преподобният дошъл в обителта на авва Памво. Тук старците молили преподобния:

- Кажи, отче, слово за назидание на братята.

Отвърщайки на молбата им, той започнал да говори така:

- Простете ми, братя, понеже съм лош монах; но съм виждал монаси. Веднъж седях в килията си и ми дойде помисъл, да отида във вътрешната пустиня, за да погледна какво е там. В продължение на пет години се борех с този помисъл като

смятах, че ме изкушават бесове. Но когато и след изтичането на петата година ме преследваше същият помисъл, се реших да отида във вътрешната пустиня. Там намерих огромно блато, по средата на което видях остров. В това време пустинните зверове дойдоха, за да се напият с вода. След зверовете видях двама голи човеци и цялото ми тяло се разтрепери, тъй като помислих, че виждам безплътни духове. Виждайки, че много съм се изплашил, тези хора ми казаха:

- Не се бой, защото и ние сме хора като теб.

Тогава ги попитал:

- Откъде дойдохте в тази пустиня?

- Ние сме от манастира - отговориха те, - като се посъветвахме един с друг, решихме да дойдем тук. И ето вече тридесет години, откакто напуснахме обителта. Единият от нас е египтянин, другият - либиец.

След това и те ме попитаха:

- В какво положение се намира сега светът? Пълноводни ли са реките? Изобилства ли земята с обичайните си плодове?

Аз им отговорих: да.

След това отново ги попитах:

- По какъв начин мога да стана монах?

Те ми отговориха:

- Ако човек не се откаже от всичко, което се намира в света, той не може да бъде монах.

На това казах:

- Аз съм немоощен и затова не мога да бъда такъв като вас.

- Ако не можеш да бъдеш такъв като нас - казаха те, - тогава стой в своята килия и се съкрушавай за греховете си.

И пак ги попитах:

- Когато настъпва зима, не страдате ли от силния студ? А когато настъпва твърде горещо лято, не изгарят ли телата ви от зноя?

На това те ми отговориха:

- Господ Бог ни е дарил такива тела, че нито страдаме през зимата от студа, нито през лятото - от зноя.

- Ето защо ви казах, братя - завършил преподобни Макарий, - че аз още не съм станал монах, но съм виждал монаси.

Веднъж скитските отци го попитали по какъв начин е постигнал това, че тялото му винаги е много изсушено. Тъй като не само когато той пости, но даже и когато вкусва храна - тялото му винаги си остава твърде изсушено.

Преподобният дал такъв отговор на питащите го:

- Както ръженът, с който преобръщат горящите дърва и съчки в печката, винаги се обгаря от огъня, така у човека, който устремява ума си винаги към Господа и винаги държи в паметта страшните мъки на геенския огън - този страх не само терзае тялото, но и изсушава костите.

След това братята отново го попитали:

- Кажи ни, отче, как трябва да се молим?

Преподобният им дал такова наставление:

- За молитвата не се иска многословие, но потребно е да

вдигнем ръце и да кажем: **“Господи! Както Ти желаеш и както Ти самият знаеш, помилуй ме.”** А ако врагът повдигне в душата греховна битка, трябва само да произнасяме: **“Господи, помилуй.”** Господ знае какво е полезно за нас и ще ни стори милост.

Друг път авва Исаия помолил преподобния:

- Кажи ми, отче, някакво наставление за душевна полза.
- **Бягай от хората** - отговорил му преподобни Макарий.
- Какво значи да бягам от хората? - попитал тогава авва Исаия.

Преподобният му отговорил:

- **Стой в килията си и се съкрушавай за греховете си.**

А на своя ученик Пафнутий* преподобният казал:

- **Никого не обиждай, не клевети никого - като постъпваш така, ще се спасиш.**

** Пафнутий бил свещеник; той споделял със свети Макарий трудовете по управлението на монасите от скита.*

Освен това преподобният дал още и такова наставление:

- Не нощувай в килията на брат, който има лоша слава.

Дошъл при преподобния и друг монах и го попитал:

- Авва, какво да направя, за да се спася?
- Върви на гробищата и ругай умрелите - отговорил му преподобният.

Монахът отишъл на гробищата и както му казал преподобният, ругал там мъртвците, разбивал с камъни

гробниците им и връщайки се, разказал за всичко на преподобния. Преподобният го попитал:

- Казаха ли ти нещо умрелите?

- Не, нищо не казаха - отговорил монахът.

Тогава преподобният казал:

- Отиди пак и ги хвали.

Монахът отишъл и започнал да облажава мъртъвците с различни похвали:

- Апостоли, светци и праведници - казал той.

След това, отново идвайки при преподобния, му казал, че е хвалил умрелите.

- И сега ли нищо не ти отговориха? - попитал преподобният.

- Не, не отговориха - казал той.

Тогава преподобният му дал такова наставление:

- Виждаш ли - казал той, - че не ти отговориха нито когато руга умрелите, нито когато ги хвалеше. Така и ти, **ако искаш да се спасиш, бъди като мъртвец: не се гневи, когато те безчестят, не се превъзнасяй тогава, когато те хвалят.** Като постъпваш както тези мъртъвци, ще се спасиш.

Братята разказвали за преподобния Макарий и следното. Ако някой от тях идвал при него като при свят и велик човек, преподобният нищо не говорел с такъв. Но ако някой монах, никак не почитайки преподобния, му казал:

- Авва! Когато си бил камилар и си вземал селитра и си я продавал, не са ли те били тогава по-големите от теб? - и по подобен начин разговарял с преподобния, той с радост

беседвал с такъв и охотно отговарял на всичките му въпроси.

Веднъж старците, които живеели на Нитрийската планина, изпратили човек с такава молба:

- Отче! За да не затрудняваме цялото множество братя, ти самият, преди да отидеш при Господа, ела при нас.

Преподобният изпълнил молбата им и дошъл на Нитрийската планина. Като разбрали за пристигането му, при него се събрали всички монаси, които живеели там, и старците усърдно го молили да каже нещо за назидание на братята. Преподобният, като се просълзил, започнал така да говори:

- Братя! Да плачем и нека от нашите очи текат сълзи, които да ни очистват, преди да сме отишли там, където сълзите ще изгарят.

Внимавайки в наставлението на преподобния, всички проливали сълзи и падайки ничком, го молели:

- Отче! Моли се за нас на Господа.

Веднъж преподобният Макарий, по времето, когато живеел още в Египет, заварил в своята килия крадец да взима нещата, които се намирали в нея. Отвън, до килията, било привързано магаре, на което крадецът товарел откраднатите неща. Преподобният, виждайки това, се престорил на чужд. И не само не попречил на крадеца, но започнал да му помага да товари магарето. После го изпратил с мир, размишлявайки в себе си:

- Ние нищо не сме донесли със себе си на този свят, затова ясно е, че нищо не можем и да отнесем оттук. Всичко ни е дал Господ и както Той желае, така всичко и става. Да бъде благословен Бог във всичко!

За преподобния Макарий отците разказвали, че той

покривал човешките немощи, които виждал. И макар да виждал, той бил като невиждащ; и чуващ, бил сякаш не чува.

Случило се, че един от учениците на Макарий отишъл в града, за да продаде ръкоделие: кошници и рогозки. В града го срещнала блудница, която, виждайки красивия юноша, се съблазнила и го повикала при себе си, сякаш искала да купи продаваните от него кошници. Монахът, не разбирайки нейния лукав замисъл, влязъл при нея в дома. Като взела една от кошниците, жената запитала монаха на каква цена иска да я продаде. Но след малко му заговорила развратни думи, посягайки да го съблазни към грях, както в древността египтянката се опитвала да съблазни целомъдрения Иосиф. Монахът, като се видял в голяма беда, тъй като вече бил близо до греха, устремил ума си високо и започнал да се моли:

- Христе Царю! Който избави Своя пророк от утробата на кита, избави и мен от този грях и от душевна смърт по молитвите на Своя угодник, моя отец Макарий.

И веднага бил грабнат от невидима ръка, както някога пророк Авакум от ангела, и бил поставен сред своята килия. Там видял преподобния Макарий, който усърдно се молел на Бога да избави ученика му от врѣхлетялата го напасть, защото преподобният разбрал какво се случило с него; с духовните си очи той видял далечното така ясно, сякаш е близко. Виждайки своя ученик, преподобният казал:

- Чедо! Да въздадем благодарност на Човеколюбеца Бог за това, че те избави от змийните уста и от адовите врата, грабвайки те с Божествената Си сила от грехопадението и донасяйки те в твоята килия, подобно на това, както някога донесъл в Азот Своя апостол Филип.

Такава сила имала пред Бога молитвата на преподобния. Друг път и сам той бил грабнат във въздуха и през огромно

разстояние пренесен там, където му било нужно да отиде. Той носил кошници от скита и уморен от далечния път, седнал да отдъхне. При това се помолил на Господа:

- Боже, ти знаеш, че изнемогнах.

Веднага преподобният се оказал до онази река, където трябвало да отиде.

Време е да разкажем и за блажената кончина на този преподобен отец, за която Серапион, писател на житието му, разказва така.

Накрая трябвало и преподобният Макарий, като смъртен човек, да даде дължимото на смъртта, тъй като вече достигнал преклонна възраст, бидейки на деветдесет и осем години. Времето на смъртта му не останало неизвестно за него. Малко преди преставянето му се явили във видение двама благолепни мъже и казали:

- Радвай се, Макарий!

Единият от тях бил преподобният Антоний, началникът на пустинножителите, а другият - преподобни Пахомий, основателят на общежителния монашески живот. След това явилите се му казали:

- Господ Иисус Христос ни изпрати да ти известим радостната ти смърт. В деветия ден ще преминеш във вечния живот. В същия ден и ние отново ще дойдем при теб и с радост ще те вземем със себе си, за да застанеш заедно с нас пред престола на Владиката и да се насладиш на безсмъртния живот.

Казвайки след това: "Мир на тебе", преподобните станали невидими. Тогава божественият Макарий повикал учениците си и им казал:

- Чеда! Настъпи времето на моето заминаване оттук, а вас предавам на благодтта Божия. И така, пазете отеческите устави и преданията на постниците.

Освен това на някои, за които преподобният знаел, че са посвършени от другите в добродетелния живот, той поверил грижата за новопостъпващите в монашеството, които се явявали младенци по своята духовна възраст. Като възложил след това ръце на учениците си, достатъчно поучавайки ги и помолвайки се за тях, преподобният започнал да се приготвя за своята смърт. Когато настъпил деветият ден, се явил херувим с множество ангели и му казал:

- Стани, ти, който последва Господа, премини заедно с нас във вечния живот. Повдигни очи и виж колко безплътни ликове от светии са изпратени от Вседържителя, за да те доведат при Него. Погледни: ето събора на апостолите, ето сонма на пророците, ето множеството на мъчениците, лика на светителите, постниците, преподобните и праведниците. Предай ми сега душата си, която ми бе заповядано от Бога да пазя и през време на земния ѝ живот; и освободена от оковите на плътта, като някое голямо съкровище, аз с чест ще я приема и преминавайки през неприятелските сили, ще я представя при Божествения престол на Владиката, за да се весели вечно с всички светии, предстоящи пред Божия престол от началото на света.

След тези думи на херувима блаженият Макарий се простил с всички, които били при него, и се помолил за тях на Бога; повдигайки след това очи и простирайки ръце нагоре, той произнесъл:

- В Твоите ръце, Господи, предавам духа си!

И с тези думи предал своята блажена душа на Господа, оставяйки учениците си в дълбока скръб за него.”

Писателят на житието на преподобния, Серапион прибавя следното, което е слушал от преподобни Пафнутий, един от учениците на преподобни Макарий.

Когато святата душа на Макарий била взета от херувима и се възнасяла от него на небето, някои от отците видели с духовните си очи, че въздушните бесове стоели в далечина и викали:

- О, с каква слава се удостои, Макарий!

Светецът отговорил на бесовете:

- Боя се, тъй като не знам нищо добро, което да съм направил.

След това онези от бесовете, които се намирали още по-високо по пътя, следващи душата му, викали:

- Наистина избяга от ръцете ни, Макарий!

Но той казал:

- Не, но още малко и ще избягам.

И когато преподобният бил вече на вратата на рая, бесовете със силни вопли крещели:

- Избяга от нас, избяга.

Тогава светецът със силен глас им отговорил:

- Да! Със силата на моя Христос избегнах вашите коварства.

Такъв е животът, смъртта и преминаването във вечния живот на преподобния наш отец Макарий.

Завършвайки разказа за живота на преподобния, да прославим Отца и Сина и Светия Дух, Единия Бог, прославян в Своите светии во веки. Амин.

Тропарь преподобного Макария Великого

глас 1

Пустынный житель, и во плоти Ангел,/ и чудотворец явился еси, богоносе отче наш Макарие,/ постом, бдением, молитвою Небесная дарования приим,/ исцеляеши недужных и души верою приходящих ти. Слава Давшему тебе крепость,/ слава Венчавшему тя,// слава Действующему тобою всем исцеления.

Кондак преподобного Макария Великого

глас 1

Блаженную жизнь скончав в житии с мученическими лики,/ в земли кротких достойно водворяешися, богоносе Макарие,/ и пустыню, якоже град, населив, благодать приял еси от Бога чудес,// темже тя почитаем.

Житие на преподобния наш отец Макарий Александрийски († 394-395 гг.)

Свети преподобни Макарий Александрийски. Фрагмент от стара стенопис в Света Гора-Атон

Преподобни Макарий Александрийски произхождал от град Александрия. Първоначално в своя живот той бил търговец на зеленчуци и свето Кръщение приел на четиридесетгодишна възраст. След това, отрекъл се от света, станал монах и когато достатъчно се потрудил в монашеските подвизи и трудове, се удостоил да приеме свещен сан, заедно с който приел началството над манастира, наричан Келий и намиращ се в египетската пустиня между Нитрия и скита. Той бил най-искреният приятел на преподобния Макарий Египетски, заедно с когото - при царуването на Валент, по интригите на александрийския лъжеепископ, арианина Лукий - бил изгонен от отечеството си. Той нееднократно живеел заедно с този преподобен. Двамата по своя характер и начин на живот твърде си приличали един на друг и имали един и същ учител и наставник - Антоний Велики, от когото те нееднократно получавали наставления за усъвършенстване в добродетелния живот. Свети Макарий Египетски бил по-възрастният и пръв отишъл при Господа. А Макарий Александрийски преживял още няколко години след смъртта му. Епископ Паладий в Лавсаика пише за преподобния Макарий Александрийски следното:

Аз видях онзи, който беше приятел и съревнител в благочестието на свети Макарий Египетски, носещ и същото име. Подразбирам свети Макарий Александрийски, който беше презвитер в местността, наричана Келий, където и аз живях в продължение на девет години. От тях три години преживях заедно със свети Макарий, от чиито дела и чудеса на богоугодния му живот едни сам видях, а за другите разбрах от живелите по-рано с него. - Виждайки веднъж у великия отец Антоний насъбрани финикови клонки, от които той плетял въжета и кошници, свети Макарий му поискал един сноп от тях. Свети Антоний му отговорил:

- Написано е: “не пожелавай (неща) на ближния си”.

Но щом произнесъл тези думи, всички клонки внезапно, сякаш от действие на огън, изсъхнали. Виждайки това, свети Антоний му казал:

- Ето на теб почива Светият Дух и ти ще бъдеш продължител на делата ми след мен.

След известно време преподобният Макарий бил на път в пустинята и от продължителността на пътуването много силно изнемогнал. Внезапно се явил дяволът и казал:

- Ето, ти възприе Антониевата благодат, защо не се ползваш от нея и не молиш от Бога храна и подкрепа в пътя?

Преподобният му отговорил:

- Господ е моя сила и слава, а ти не изкушавай Божия раб.

Тогава дяволът започнал да изкушава светеца с призраци - на преподобния се явявала камила, натоварена с различни неща за ядене, ходеща из пустинята. Когато светецът забелязал приближилата се камила и разбрал, че това е призрак, той застанал на молитва и внезапно привидението било погълнато от земята.

Веднъж преподобният Макарий Александрийски дошъл при Макарий Египетски, който се намирал в скита. Когато двамата тръгнали на път и стигнали до река Нил, трябвало да преминат с голям сал, на който се качили и двама трибуни (хилядоначалници) с голяма важност и с външен блясък, с медна колесница, коне с позлатени юзди и свита от войска, оръженосци и дружинници, украсени със синджири и златни колани. Когато те забелязали двамата преподобни старци, облечени във вехти дрехи и стоящи в ъгъла, те възхвалили техния смирен и беден живот и единият от хилядниците им

казал:

- Блажени сте вие, пренебрегващите света.

На това свети Макарий Александрийски отговорил:

- Ние наистина пренебрегваме светът, а над вас светът се смее. И знай, че произнесеното от теб е произнесено не по твоя воля, но пророчески, защото ние двамата се наричаме Макарий, тоест "блажени".

Трогнат от думите му, трибунът, след завръщането си у дома, съблякъл от себе си дрехите, раздал имуществото си на бедните и избрал отшелническия живот.

Случило се, че на преподобния изпратили много хубави свежи ягоди и той пожелал да ги изяде. Но после, като решил с въздържание да победи своето желание, изпратил ягодите на един по-слаб брат, който желаел такава храна. Но и той, приемайки изпратеното, също постъпил така, макар самият много силно да гладувал. Когато по такъв начин ягодите се препращали от един към друг и обиколили много братя, те отново попаднали при преподобни Макарий вече от последния брат и като скъп подарък били върнати целите, защото никой не пожелал да вкуси от тях. Когато преподобният разбрал, че ягодите обиколили всички братя, много се изумил и като благодарил на Бога за тази добродетел на въздържанието на всички братя, нищо не опитал от тях и самият той.

Когато преподобният узнавал, че някой извършва някакъв подвиг, и той самият всякак се стараел да му подражава и усърдно изпълнявал същото. Така, като научил за монасите, живеещи в Тавенския манастир*, че те в продължение на цялата велика четиридесетница не вкусват приготвени на огън ястия, той си определил за правило в продължение на седем години да не вкусва нищо от онова, което се приготвя на огън.

**Тавенският манастир е първият общежителен манастир, разположен в Тавена, в Горен (Южен) Египет, на брега на Нил. Основан около 340 г. от свети Пахомий Велики. Строгият му монашески устав бързо се разпространява в целия християнски свят. Тавенският манастир е имал толкова огромно значение в историята на древното християнско монашество, а успехът на управлението на Пахомий е бил толкова голям, че още преди смъртта му в Тавена и околностите ѝ са се събрали около 7000 монаси.*

При това преподобният увеличил подвига си до такава степен, че не ял нито хляб, нито вариво, освен сурово просо или някакви семена, размекнати във вода. В такава въздържание преподобният преживял седем години. Чувайки веднъж за друг монах, който в продължение на деня изяждал само фунт хляб и като желаел да му подражава, Макарий раздробил хляба на малки парчета и го сложил в съд с много малък отвор, в който едва можело да се провре ръката. При това преподобният си определил за правило да вкухва толкова хляб, колкото може да вземе в ръка, веднъж провряна в съда.

Това му служило за много силно укротяване на плътта, както предава Паладий, понеже преподобният разказвал по-късно с усмивка:

- Хващах с ръка много парчета хляб, но поради теснотата на съда не можех да ги извадя. Така моят съд не ми позволяваше да ям толкова, колкото бих желал.

Така, гладувайки, свети Макарий преживял три години, като изяждал на ден по едно неголямо парче хляб и вода изпивал в същата мяра. А масло за храна употребявал един секстарий за цяла година. Веднъж, желаейки докрай да превъзмогне съня, той не влизал под покрива на килията си в продължение на двадесет дни и нощи, а пребивавал около нея денем под палещия зной, а нощем треперел от студ, като употребявал

всички усилия, за да не заспи. И както впоследствие разказвал за назиждане на другите, от този подвиг се изсушил мозъкът му и ако бе продължил без сън, би полудял. При това преподобният прибавял:

- Доколкото имах сили, надвих съня, но човешката природа, изискваща сън, нямах сили да надвия, и затова бях длъжен да ѝ се подчинявам.

Веднъж бил изкушаван много силно от блудния бяс. За да преодолее този враг, той решил в продължение на шест месеца да стои гол в скитското блато, което се намирало в далечната пустиня. В него имало множество комари, като оси, които можели да пробиват даже кожата на дивите зверове. Преподобният бил така силно изпохапан от тези комари, че някои мислели да не е прокажен. А когато след шест месеца се върнал в своята килия, учениците познали само по гласа, че това е техният авва Макарий. Но той и втори път се осъдил на същото изтезание от комари. Това се случило след като веднъж убил върху крака си силно безпокоящ го комар, от който изтекло много кръв. След това се разкажал и започнал да се укорява като убиец и отмъстител дотогава, докато самият не отмъстил на себе си, отдавайки се гол за уязвяване от комари.

Друг път преподобният пожелал да погледне градината и гробницата, наричана "Кипотафион", в която били погребани Ианий и Иамврий, египетските влъхви, живели във времената на фараона, за да се побори там с бесовете, тъй като за това място казвали, че в него имало множество люти бесове, които споменатите влъхви събрали тук чрез своите магии. Същите влъхви били братя и вследствие на своята хитрост и голямо изкуство във вълшебството били на голяма почит при фараона и имали голяма сила в целия Египет. В отдалечено място на пустинята те направили градина, а в нея си построили с

голямо изкуство гробница, в която сложили много злато, около нея насадили множество разнообразни дървета, изкопали голям кладенец, тъй като мястото там било ниско и имало много влага. Всичко това влѣхвите устроили, защото твърдо се надявали след смъртта си да живеят там вечно, наслаждавайки се, сякаш в рая, на всички блага, намиращи се на това място. Тъй като преподобният не знаел пътя за назованото място, то той вървял, съобразявайки се със звездите така, както моряците преплуват морето, и преминал пеша цялата пустиня. При това взел със себе си пръчици и след всяко изминато поприще (*около 1480 м.*) забивал в земята по една, за да може по тези знаци да се върне обратно. А когато, преминавайки в продължение на девет дена цялата пустиня, се приближил до споменатата градина, с настъпването на нощта пожелал малко да отдъхне от пътя и заспал; тогава дяволът - вечният противник на Христовите подвижници - събрал всички пръчици, с които светецът отбелязвал своя път, и по време на съня на преподобния ги сложил около главата му. Когато той се събудил, намерил всички пръчки да лежат около него, свързани в снопче. Това се случило по Божия воля, за да усиле подвига на преподобния, та не на пръчките да се надява, но на помощта на Бога, предвождал някога с огнен стълб Израил в продължение на четиридесет години из тази огромна пустиня. Впоследствие свети Макарий разказвал за своето пътешествие следното:

- Когато се приближавах към градината, към споменатото гробище, срещу мен изскочиха до седемдесет бесове в различни образи; едни от тях силно крещяха, други със страшна злоба скърцаха към мен със зъби, трети летяха подобно на гарвани, хвърляха се в лицето ми и крещяха:

- Какво търсиш тук, Макарий? Защо си дошъл при нас? Съблазнили ли сме някога някого от вашите монаси? Ние

нямаме нищо общо с теб. Не можеш да оставаш тук. Защо искаш да влезеш във владението ни, където не е влизал никой от времето, когато ние извършихме погребението на братята, които създадоха това място?

И когато бесовете подели най-силен вопъл и крясък, свети Макарий им казал:

- Само ще вляза, ще погледна и после ще си тръгна!

Бесовете му казали:

- Обещай ни това според съвестта си.

Христовият раб отговорил:

- Така ще направя.

И бесовете изчезнали. Когато преподобният влязъл, в градината го срещнал в страшен вид дяволът с изваден меч и му преградил пътя. Свети Макарий казал на дявола:

- Ти идваш срещу мен с меч, аз пък идвам срещу теб в името на Господ Саваот със силата на Бога Израилев.

И дяволът избягал от него. Влизайки в градината, преподобният огледал всичко, което се намирало там, а именно: кладенеца, в който висяла само стара медна кофа, прикрепена за желязна верига, нарови ябълки, които вътре нямали нищо, и красивото здание на гробницата, богато украсено със злато. Като разгледал всичко подробно, светецът без затруднения излязъл и след двадесет дена тръгнал обратно за своята килия. По време на обратния път свършил хлябът и водата. Той започнал да отслабва от глад и жажда, така че едва не паднал от изтощение. Тогава - както по-късно самият разказвал за това - се явил пред него призрак на някаква девойка, облечена в бели дрехи и носеща на далечно разстояние от него, като че ли около километър, ведро с чиста

вода. Като често се спирала, девойката му показвала водата и го викала при себе си, обещавайки да му даде да се напие. Обаче светецът нямал сили да стигне до нея. Впрочем, увличан от възможността да утоли жаждата си, той употребявал страшни усилия и вървял след нея три дни, в продължение на които девойката се появявала пред него. След това се показало стадо биволици (в онази страна те са твърде много), една от тях имала малко и се спряла срещу изморения и изнемогнал старец; от вимето ѝ изтичало мляко. При това преподобният чул глас свише:

- Приблѣжи се, Макарий, и пий от млякото ѝ.

Като пристѣпил, той дълго пил и се укрепил телесно. Свети Макарий добавял при това следното: "Моят Господ, жѣлаейки да ми яви още по-голяма Своя милост и да научи моята немощ да се надява единствено на Неговия благ промисъл, яви такова чудо. Според волята Му, аз заповядах на същата биволица да върви след мен до моята килия и да ме храни през цялото време на пътя ми. Покорната биволица, според повелѣята на своя Създател, действително ме последва и недопускаше малкото до вимето си, за да храни единствено мен.

Някога този свят и дивен мъж копал кладенец за монасите. На мястото, където копаел, имало много съчки и трънливи храсти, откъдето изпълзяла аспида и го ужилила.

Тогава светецът, като я хванал с ръце за двете челюсти, я разкъсал, казвайки:

- Тъй като моят Господ не те е изпратил при мен, то как се осмели да приблѣжиш и да ме ужилиш?

А ужилването на аспидата не причинило на преподобния никаква вреда.

Като чул втори път за тавенисийците, че имат много строг

устав на живот, преподобният сменил монашеските дрехи със светски и се отправил при тях. След петнадесетдневен път в пустинята той пристигнал в тавенския манастир като светски човек. Тук той пожелал да види архимандрит Пахомий, мъж опитен и прозорлив, който имал дара на пророчеството, но на когото тогава още не било открито от Бога кой е Макарий. Влизайки при него, свети Макарий казал:

- Отче, моля те, приеми ме в твоя манастир, защото желая да бъда монах в него.

Свети Пахомий отговорил:

- Не можеш да бъдеш монах, тъй като си стар и не ти е по силите да се трудиш. Тукашните братя от младост са привикнали към монашеските трудове, а ти, бидейки вече престарял, не ще можеш да понесеш подвизите, ще си тръгнеш и ще започнеш да ни злословиш.

И свети Пахомий не го приел нито на първия, нито на втория ден - и така до седмия. А преподобният Макарий прекарал това време в строг пост и на седмия ден казал на архимандрита:

- Авва, приеми ме! А ако не постя и не върша същото, каквото другите братя, то тогава нареди да ме изгонят от манастира.

Тогава свети Пахомий казал на братята да го приемат. Те били хиляда и четиристотин човека и той бил приет в манастира. След известно време настъпил постът на светата четиридесетница и преподобният видял всеки от братята да пости според силите си. Един приемал храна вечер, друг - след изтичането на два дена, трети вкусвал след изтичането на пет дена, друг стоял цяла нощ на молитва, а през деня работел. Подражавайки им, и самият Макарий, накисвайки финикови

клонки, застанал в един ъгъл и през цялата четиридесетница до Възкресение не вкусвал нито хляб, нито вода, с изключение на малко количество сухи листа от зеле, в неделните дни. И това правел единствено за да видят другите монаси, че яде и да не падне в греха на превъзнасянето. Преподобни непрестанно работел и не почивал от трудовете и нито веднъж през цялото време не седнал и не легнал. Напускал мястото си само поради необходимост и връщайки се, отново стоял, не отварял уста, с никого не разговарял, но в мълчание възнасял от цялото си сърце молитва към Бога. Виждайки този подвиг на преподобния, подвижниците от манастира се разгневиха на своя авва и започнали да му говорят:

- Откъде доведе при нас, за наше посрамване, този безплътен човек? Или го изгони, или ние ще напуснем манастира.

Като изслушал това от братята и разбрал за строгия пост на Макарий, преподобният Пахомий започнал да се моли на Бога да му открие за дошлия - кой е той. И му било открито, че това е Макарий. Тогава преподобният Пахомий го хванал за ръка, въвел го в църквата и като го прегърнал с любов, казал:

- Добре дошъл, честни отче! Знам, че си Макарий, но ти не ми разкри името си. В продължение на много години слушах за теб и много исках да те видя. Благодаря ти за това, че научи на смирение моите чедра - да не се превъзнасят с ум, гордеейки се със своите подвизи и с поста си; ти ни принесе голяма полза.

Чули за Макарий и другите братя и идвайки отвсякъде в голямо множество, любезно го целували и просели молитвите му. Преподобният, като преподал на всички наставление, се върнал на своето място.

Този безстрастен мъж разказвал за себе си следното:

- Веднъж пожелах така да насоча своя ум, че като не помисля за нищо земно, да пребивава в непрестанно съзерцание на Единия Бог, без нито за миг да се отлъчва от Него. За това Богомислие си определих пет дни. И ето, затворих килията и двора си, за да не влиза никой при мен и да не мога с никого да разговарям. Започвайки от понеделник, застанах и заповядах на своя ум, казвайки така: внимавай! Не слизай от небето! Ти имаш там заедно със себе си ангели, архангели, херувими, серафими, всички небесни сили и Твореца им Бога. И тъй, остани на небето и не се спускай на земята, за да не изпаднеш в земни помисли. Когато стоях така в продължение на два дни и две нощи, устремил своя ум високо, така раздразних дявола, че онзи, като се превърна в пламък, изгори всичко, което се намираше в моята килия, и даже рогозката, на която стоях, пламна и мислех, че и самият аз ще изгоря. Като се уплаших от това, на третия ден оставих своето намерение; нямайки сили повече да удържам в помисли за небесното, аз се снизих, по Божия воля, до земни помисли, за да не падна в греха на високоумието.

За същия преподобен Макарий епископ Паладий разказва следното:

- Веднъж, идвайки при него, аз заварих пред килията му някакъв селски свещеник, чиято глава бе така проядена от болестта, наричана гангрена, че откъм тила можеше да се види устата му. Той дошъл при преподобния, молейки за изцеление; но светецът не го допускаше до себе си и не желаше да разговаря с него. Тогава и аз започнах да умолявам светеца, казвайки:

- Помилуй този нещастен и му отговори.

Но блаженият ми каза:

- Той не е достоен за изцеление, тъй като това му е

наказание от Господа. А ако ти искаш да получи изцеление, посъветвай го отсега да престане да свещенодейства.

Попитах светеца:

- Защо?

А той отговори:

- Той е отслужил Литургия след прелюбодеяние и затова е наказан така. А ако се побои от Бога и изостави своя порок, който е извършвал без страх, то Бог ще го изцели.

Когато аз - продължава Паладий - разказах за това на свещеника, той с клетва обеща повече да не свещенодейства. След това преподобният Макарий, като го хвана, му каза:

- Вярваш ли, че съществува Бог, за Когото няма никаква тайна?

Презвитерят отговори:

- Да, отче, вярвам и те умолявам - помоли Му се за мен грешния.

Тогава Макарий попитал:

- Значи ти не можа да се укриеш пред Бога?

- Да, не можах.

- Ако ти изповядаш своя грях и съзнаваш Божието наказание за него - продължи Макарий, - то от сега се поправи.

И презвитерът изповядал грехопадението си и обещал повече да не греши и да не свещенодейства, но да живее като мирянин. След това свети Макарий възложи ръце на него, помоли се на Бога и след няколко дни презвитерът се изцели от гангрената; израсна му коса на главата и се върна в дома си

здрав, като прославяше Бога и благодареше на великия Макарий.

Преподобният имал няколко килии на различни места: една - в скита, намиращ се във вътрешната пустиня, друга - в Либия, трета - на мястото, наричано Келий, и четвърта - на Нитрийската планина. Някои от неговите килии нямали нито врати, нито прозорци. И преподобният през дните на светата четиридесетница живеел в тях в тъмнина. Една от тях била дотолкова тясна, че в нея не се събирал легнал човек, друга била по-просторна и в нея преподобният беседвал с идващите при него; той изцелил безчислено множество хора, страдащи от нечисти духове.

Паладий споменава за една знатна девойка, която в продължение на много години била разслабена и която докарали от Солун. Преподобният я изцелил, помазвайки я в продължение на двадесет дни със свети елей и молейки се на Бога, и я изпратил напълно здрава за родния ѝ град. След изцелението си тя раздала по манастири богати милостини.

Друг път при него довели болно от бяс момче, което отекло от водянка. Като сложил на главата му дясната си ръка, а на сърцето лявата, преподобният започнал да се моли на Бога. Внезапно момчето извикало със силен глас и веднага от тялото му изтекло огромно количество вода. След това тялото на момчето приело естественото си състояние. Като помазал момчето със свети елей и го поръсил със светена вода, преподобният го предал на баща му. При това му заповядал в продължение на четиринадесет дни да не вкухва месо и да не пие вино.

Бесът, исконният враг на човешкия род, силно се озлобил към преподобния Макарий заради строго подвижническия му живот и заради многото изцеления на идващите при него болни. Тогава започнал да изкушава ума му с тщеславие. У

преподобния започнали да се появяват мисли, че трябва да напусне килията и да отиде в Рим. При това умът му представял всички благовидни подбуди към това, посочвайки му, че като има изобилна благодат и дара да изгонва нечистите духове, може да принесе много полза на страдащите в Рим. Преподобният дълго време се борил с изкушаващите го помисли. Накрая, като легнал на прага на своята килия, той казал:

- Влечете ме, бесове, ако можете, а самият аз не тръгвам!

Преподобният лежал на прага до късна вечер. През нощта същите мисли отново го нападнали с голяма сила. Тогава блаженият, като взел една голяма кошница, я напълнил с пясък, сложил я на плещите си и започнал да ходи из пустинята. Там го срещнал монах Теосевий, антиохиец, който го попитал:

- Отче! Какво носиш? Дай ми товара си и не се мъчи.

- Аз мъча измъчващия ме - отговорил Макарий; - когато пребивавам в леност и празност, ме вика да странствам.

И така, трудейки се дълго време, преподобният се завърнал в килията, макар и измъчен телом, но удържал победа над лукавите помисли.

Неговият ученик, блаженият Пафнутий, разказва за светеца следното:

- Веднъж преподобният седеше на двора. Неочаквано дотича хиена, донесе в зъби своето малко, което беше сляпо; и го остави при краката му. Светецът го вдигна, плюна в очите му, помоли се на Бога - и то прогледна. Хиената го взе и избяга. На сутринта отново дотича при преподобния, носейки огромна овнешка кожа; като я видя, светецът каза на хиената:

- Откъде имаш тази кожа, нима си изяла нечия овца? Ако си я получила с насилие, няма да я взема.

А хиената, като наведе глава до земята и преви колене, сложи донесената кожа в краката на светеца. Но преподобният ѝ каза:

- Казах, че няма да я взема дотогава, докато не ми обещаеш, че няма повече да оскърбяваш бедните хора, като изяждаш техните овце.

Тогава хиената наклони главата си, сякаш съгласявайки се с думите на светеца и обещавайки да го послуша. След това преподобният взе кожата и я даде на Мелания Римлянка, която често посещавала светите отци в пустинята. Оттогава нарекоха тази кожа "дара на хиената". И което е удивително у мъжете, отрекли се от света, е, че даже звяр, получавайки - за слава на Бога и за чест на светиите Му - благодеение, разбра това и принесе дар на блажения. Този, Който укротил лъвовете за пророк Даниил, дал и на хиената разбиране за полученото благодеение и я научил на благодарност.

Споменатият Паладий, идвайки веднъж при същия преподобен, смущаван от помисли и униние (както самият впоследствие съобщавал за това), попитал:

- Какво да правя, авва Макарий, тъй като ме нападат помисли, които казват: ти нищо не правиш тук - тръгни оттук!

Светият отец му отговорил:

- Кажи и ти на твоите помисли: пазя тези стени заради Христа.

За негова полза преподобният му разказал как свети Марк приемал причастяване с Божествените Тайни от самите ангели. Свети Макарий виждал това с очите си, когато във

време на отслужване на Божествена литургия причастявал братята.

- Аз никога - казал той - не съм преподавал Божествените Тайни на подвижника Марк, но невидимо му ги преподаваше ангел от олтара, а аз само виждах пръстите на ръцете на подаващия.

Преподобният Марк, когато бил юноша, знаел наизуст целия Стар и Нов Завет; бил също много кротък и въздържан.

- Един ден, като не бях зает с нищо в своята килия - разказвал свети Макарий, - отидох при него и седнах при вратата на килията му. Считах го за по-висш сред хората, какъвто и беше в действителност, и исках да разбера (тогава бях още - отбелязва Макарий - неопитен и незнаещ) какво прави старецът или за какво разговаря. А той, намирайки се вътре в килията, се бореше със себе си и с дявола, бидейки вече на сто годишна възраст, така че даже му бяха опадали зъбите. Говореше на себе си:

- Какво искаш накрая, зли старче? Ето вече и вино пи, и олио вкуси. Какво искаш още, ненаситни стар робе на стомаха.

А на дявола свети Марк говорел:

- Махни се от мен, дяволе! Остаря в борба с мен. Наложил ми телесна слабост, като направи така, че започнах да пия вино и да вкусвам олио; направи от мен сластолюбец. Нима съм ти длъжен с още нещо? Няма да намериш у мен нищо такова, което да можеш да откраднеш. Отстъпи от мен накрая, враже човешки.

Свети Макарий разказал това на Паладий, който записал казаното.

А презвитерът Руфин присъединява следното към житието

на този преподобен:

Една нощ дяволът почукал на вратата на килията му и казал:

- Стани, авва Макарий, и да вървим в църквата за пеене.

Но той, изпълнен с божествена благодат, разбрал вражеското коварство и отговорил:

- О, лъжец и ненавистник на доброто! Какво общо имаш ти със събранието на светиите.

- Нима не знаеш, Макарий - казал дяволът, - че без нас не се извършва нито едно църковно пеене и нито едно монашеско събрание? Но иди и ще видиш нашите дела.

Старецът отговорил:

- Господ да ти забрани, лукав бяс!

И като се обърнал с молитва към Господа, започнал да се моли да му яви вярно ли е това, което говорел дяволът. И когато настъпило времето на полунощното пеене, свети Макарий отишъл в храма и отново се молил Бог да му разкрие дали е вярно казаното от дявола. След известно време преподобният видял в църквата черни етиопци, във вид на някакви малки момчета, които притичвали насам-натам, сякаш летели. В манастира имало обичай един монах да казва псалмите, докато всички други братя седят и слушат. И ето, тези малки етиопци присядали до всеки брат и се смеели. Един докосвали по очите и той започвал да дреме, на друг поставяли пръст на устата и той бързо се събуждал. Пред някои ходели във вид на жени, а пред други се явявали като хора, заети с различни дела. И онова, което бесовете, надсмивайки се, представяли, същото помисляли тези монаси в сърцата си. Но ако бесовете започвали да правят нещо подобно при някои монаси, внезапно били прогонвани от

някаква сила и стремглаво изтласквани, повече не се осмелявали нито да се спират пред такива, нито да минават покрай тях. Над някои пък, най-слабите от братята, най-малко внимателни към молитвата, те се гаврели, като седели на техните шии и плещи. Виждайки това, преподобният Макарий тежко въздъхнал и като заплакал, започнал да се моли на Бога:

- Господи! Погледни и не отминавай с мълчание! Възкресни, Боже, и нека се разпръснат враговете Ти и да избягат от лицето Ти, тъй като душата ни се напълни с поругание.

След отпуста авва Макарий започнал да извиква при себе си всеки монах поотделно и да го пита - за какво е мислел през време на службата. Всеки му изповядвал помислите си и така явно се разкрило, че мисълта на всеки била именно за онова, което, надсмивайки се, бесовете представяли пред него.

Преподобният разказвал и друго нещо, по-дивно и по-ужасно: когато братята пристъпвали към Божествените Тайни и протягали ръце за приемане на Тялото Христово (в онова време още се причастявали не с лъжица, но приемали Тялото Христово в ръце, както сега антидора, а Честната Кръв пиели от чашата; така било до времето на свети Златоуст, за което има свидетелство в житието на света Теоктиста), преподобният забелязвал, че на някои от братята етиопците поставяли горещи въглени в ръцете, а преподаваното чрез иерейската ръка Тяло Христово се връщало обратно в олтара. От тези пък, които били достойни за светото Причастие, бесовете избягвали далече. Заедно с иерея до олтара стоял Ангел Господен и протягал своята ръка заедно с иерейската за раздаване на Божествените Тайни.

По такъв начин преподобният Макарий, бидейки прозорлив, разпознавал достойните и недостойните и предусещал човешките мисли, внушавани от бесовете.

Много и друго разказвал преподобният Макарий за полза и назидание на братята; поправял ленивите и извършвал различни чудеса. Прекарвайки такъв богоугоден живот, той отишъл с мир при Господа на стогодишна възраст. Сега заедно с другите преподобни отци прославя в безкрайния живот Отца и Сина и Светия дух, Единия Бог в Троица, на Когото още и от нас, грешните, да бъде слава, чест и поклонение во веки. Амин.

В памет на свети Арсений, архиепископ Керкирски (VIII в.)

Свети Арсений, архиепископ Керкирски, произхождал от Палестина от благочестиви родители. От юношество се посветил на служение на Бога и приел монашеско пострижение. Водейки строго подвижнически живот, светецът се отличавал и с високо образование. Като достигнал зряла възраст, той получил сана на свещенството, а след известно време бил ръкоположен за архиепископ Керкирски. В сана на архипастир се прославил със своята мъдрост, учителство и нееднократно застъпничество за невинни пред властите. Така, вече в старост, той се

отправил към Константинопол да ходатайства за своето паство, заплашвано от несправедния гняв на император Константин Багрянородни. Връщайки се от Константинопол, той заболял в Коринт и с мир предал духа си на Бога.

В памет на света мъченица Евфрасия († 303 г.)

Светата дева Евфрасия била родом от град Никомидия и живяла при царуването на император Максимиан. Била от знатен род, прекрасна, благочестива и служила на Христа като вярна Негова рабиня. По време на гонението на християните била хваната от идолопоклонниците и принуждавана да принесе жертва на бесовете. Когато отказала да се подчини, започнали жестоко да я бият; но тя мъжествено понесла побоите. След мъченията дали света Евфрасия за оскверняване на един варварин, който я отвел в дома си. Святата непрестанно се молела на своя Пречист Жених Христос Господ да я запази невредима. И когато нечестивият варварин я довел в спалнята, Евфрасия започнала да го моли да почака малко, като обещавала да му даде някакво чудодейно растение.

- Ако винаги го носиш у себе си - казала тя, - никакво неприятелско оръжие няма да се докосне до теб.

Светицата говорила така, като се представяла сякаш за вълшебница.

Но варваринът ѝ казал:

- После ще ми дадеш това растение.

Мъдрата дева отговорила:

- Това растение не може да бъде взето от ръце на жена, но само девица може да го вземе. Ако бъде взето не от дева, то няма да има никаква сила.

Тогава варваринът се съгласил да не докосва Евфрасия, докато не му откъсне споменатото растение. Като отишла в

градината и намерила там някакво растение, светицата го откъснала и го показала на варварина. Последният я попитал:

- Как ще разбере истина ли е това, което ми казваш?

В отговор на това света Евфрасия сложила откъснатото растение на шията си и му казала:

- Вземи остър меч и ме удари по шията с всичката си сила и тогава ще видиш, че твойт меч ни най-малко няма да ми навреди.

Варваринът, като повярвал на думите на светицата, взел меч и замахвайки много силно, отсякъл честната глава на света Евфрасия и тя паднала мъртва. Виждайки, че е осмян от светицата, варваринът заскърцал със зъби. А мъдрата дева отишла неосквернена при своя Жених Христа, оставяйки ни образец за опазване на целомъдрието, защото предпочела да умре, но да не погуби девството си.

ЧЕТИ-МИНУТЕ

{{_LINK1_}}